

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1928 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en den 11 januari 1928 dagtecknad proposition, nr 36, vilken hänvisats till bevillningsutskottet i vad den avser förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, bland annat, att antaga nämnda förslag, som är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Härigenom förordnas, att 2 §, 3 § 1 mom., 6 § 1 mom., 7 och 9 §§, 15 § 4 mom., 16 § 3 och 4 mom., 24, 31, 33, 35 och 36 §§, 37 § 1 och 2 mom., 39 §, 41 § 1 mom. samt 46 och 48 §§ i förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skola, 3 § 1 mom., 16 § 3 mom., 24, 31 och 36 §§, 37 § 1 mom., 46 och 48 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

1. Maltdrycker indelas i tre klasser.

Första klassen omfattar

a) *svagdricka*, varmed förstås maltdryck, som ej innehåller mer än en och åtta tiondels viktprocent alkohol och som är inbryggd med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstiger sex procent;

b) *maltdricka*, varmed förstås maltdryck, som ej innehåller mer än en

Klassindelning.

och åtta tiondels viktprocent alkohol samt är inbryggd med en stamvört av en extrakthalt, överstigande sex men icke tio och en halv procent, och som vid tillverkningen tillika undergått sådan särskild behandling, att alkoholhalten i drycken icke kan överstiga en och åtta tiondels viktprocent; samt

c) vört, avsedd för bakning.

Andra klassen omfattar sådana till första klassen icke hänförliga maldrycker, som ej innehålla mer än tre och två tiondels viktprocent alkohol och som äro inbryggda med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstiger tio och en halv procent.

Tredje klassen omfattar alla till första eller andra klassen icke hänförliga maldrycker.

Lägsta ex-
trakthalt hos
stamvört.

2. Maldryck må ej vid bryggeri tillverkas med stamvört av lägre extrakthalt än fyra procent.

3 §.

Definitioner.

1. I denna förordning förstås med *skattefritt bryggeri* varje bryggeri, där, på grund av tillståndsbevis, endast maldrycker av första klassen må tillverkas; *skattepliktigt bryggeri* — — — tillverkas; samt *tillverkare* — — — utfärdats.

6 §.

Tillverkare
åvilande all-
männa skyl-
digheter.

1. Tillverkare skall ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över maltskattens behöriga utgörande samt för denna förordnings tillämpning i övrigt meddelar, ävensom de anvisningar, som vederbörande kontrolltjänsteman i enlighet med denna förordning, av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser eller kontrollstyrelsens särskilda föreskrifter kan lämna.

7 §.

Kontroll å
tillverkade
drycker.

Kontrollstyrelsen åligger att övervaka, att alkoholhalten och den ursprungliga extrakthalten hos maldrycker, som från bryggeri utlämnas i försäljningsfärdigt skick eller som i handeln saluhållas, icke överstiga den för vederbörande klass medgivna, ävensom att samma extrakthalt i dylika drycker icke understiger fyra procent. Det åligger tillverkare att på anmodan kostnadsfritt tillhandahålla kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman erforderligt prov å vört eller tillverkad maldryck.

9 §.

Koncession för
vissa brygge-
rier.

I bryggeri, som anlagts eller för tillverkning av andra maldrycker än maldryck av första klassen inrättats efter ingången av juli månad 1917, må sådan tillverkning ej äga rum, utan att Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Lag samma vare angående tillverkning av ifrågavarande drycker i bryggeri, varest sådan verksamhet nedlagts av annan anledning än reparation och ej återupptagits före ingången av juli månad 1917.

15 §.

4. Krossat malt må ej införas i skattepliktigt bryggeri och ej därifrån utföras. Ej heller må vört eller maldryck överföras från skattefritt till skattepliktigt bryggeri.

16 §.

3. Ingives — — — krossas.

Om återkallelse i vissa fall av tillstånd till malkrossning stadgas i 17 § 2 mom. och 29 §.

4. Vill tillverkare i skattepliktigt bryggeri tillverka maldricka, åligger det honom att skriftligen söka särskilt tillstånd därtill hos kontrollstyrelsen. I ansökningen skola angivas de särskilda anordningar, tillverkaren ämnar vidtaga i syfte att förhindra, att alkoholhalten i maldricka, som av honom tillverkas, kan överstiga en och åtta tiondels viktprocent.

Finner kontrollstyrelsen de angivna anordningarna betryggande, må kontrollstyrelsen medgiva tillverkaren tillstånd att tillsvidare i bryggeriet tillverka maldricka.

Befinnes vid upprepade tillfällen alkoholhalten hos maldricka, som tillverkats vid visst bryggeri, överstiga en och åtta tiondels viktprocent, eller är det eljest uppenbart, att de av tillverkaren vidtagna anordningarna till förhindrande av alkoholhaltens ökning icke äro betryggande, äger kontrollstyrelsen återkalla det tillverkaren meddelade tillståndet.

Tillståndsbevis.

Särskilt tillstånd för tillverkning av maldricka.

24 §.

För malt — — — för kilogram.

I intet fall må under den tid, malkrossning på grund av tillståndsbevis må äga rum, skatten för helt kvartal räknat understiga i medeltal åtta kronor för helgfritt dygn.

Skatteplikt och skattesatser.

31 §.

Vid skattepliktigt bryggeri må efter varje kvartals utgång restitution av skatt, efter sextiotvå öre för kilogram räknat, åtnjutas för det under näst föregående kvartal omedelbart till svagdricka eller maldricka använda malt, dock icke till högre belopp än att den återstående skatten uppgår till minst det i 24 § andra stycket stadgade medeltal.

Restitution av skatt för malt, som använts till svagdricka eller maldricka.

Där med stöd — — — klassen tagits.

Till kontrollstyrelsen — — — återbetalnings verkställande.

33 §.

Frihet från skatt åtnjutes vid bryggeri, där endast maldryck av första klassen må tillverkas.

Skattefrihet.

35 §.

Förbud mot införande och förvarande av vissa malt-drycker.

I skattefritt bryggeri med därtill hörande lägenheter må ej införas eller förvaras annan maltdryck än maltdryck av första klassen.

36 §.

Driftsanmälan.

1. Då skattefritt — — — utöva tillverkningsen.
2. Tillståndsbevis — — — andra klassen.

Särskilt tillstånd för tillverknings av malt-dricka.

3. Angående särskilt tillstånd att i skattefritt bryggeri tillverka malt-dricka gäller vad i 16 § 4 mom. är stadgat beträffande dylik tillverknings i skattepliktigt bryggeri.

37 §.

Vörtens extrakthalt vid jästens tillsättande m. m.

1. Vid tillverknings av maltdryck i skattefritt bryggeri må, då jästen tillsättes, extrakthalten hos vörten icke understiga fyra procent eller överstiga i fråga om svagdricka sex procent och i fråga om malt-dricka tio och en halv procent.

Åtgärd, varigenom ändring vidtages i den ursprungliga extrakthalten hos jäsende vört eller färdig maltdryck, må ske allenast i närvaro av tillsyningsmannen, som i sådant fall äger åtnjuta ersättning av tillverkaren efter särskilt stadgade grunder. Närmare föreskrifter angående uppsikten i fall, som nu sagts, meddelas av kontrollstyrelsen.

Beträffande — — — kontrollstyrelsen.

Förbud mot användning av sackarin m. m.

2. I skattefritt bryggeri må vid tillverkningsen ej användas sackarin eller liknande sötämne, och må dylikt ämne ej finnas i bryggeriet eller därtill hörande lägenheter.

39 §.

Redskap och biträde vid kontrollen.

Tillverkare i skattefritt bryggeri skall i och för kontrollen utan ersättning ställa till förfogande redskap och biträde, som erfordras för uppmätning av vört, maltdryck och kärl samt för undersökning av vörtens extrakthalt, ävensom två inom riket vederbörligen justerade sackarometrar jämte prov-cylindrar.

41 §.

Utdrag ur bryggjournalen och bidrag till kontroll-kostnaden.

1. Före den femtonde dagen i månaden näst efter utgången av varje kvartal skall tillverkare i skattefritt bryggeri till kontrollstyrelsen avlämna av vederbörande tillsyningsman bestyrkt utdrag ur bryggjournalen och samtidigt härmed såsom bidrag till kostnaden för kontroll vid bryggeriet å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning inbetala ett belopp, motsvarande vid bryggeri, där malt-dricka må tillverkas, en krona men eljest femtio öre för varje helgfritt dygn av den tid, varunder tillståndsbevis vid bryggeriet under kvartalet varit gällande. Uppgår maltavverkningsen under omförmälda tid i medeltal till mer än sextio kilogram malt för varje helgfritt dygn, skall tillverkaren dessutom erlægga ett halvt öre för

varje kilogram av den myckenhet malt, varmed avverkningen överstiger en efter sextio kilogram om dygnet beräknad avverkning.

Vidimerad avskrift av kvitterat levereringsreversal skall av tillverkaren ofördröjligen insändas till kontrollstyrelsen.

46 §.

1. Överstiger — — — femtio kronor.
2. Befinnes — — — femtio kronor.
3. Den, som i skattepliktigt bryggeri utan tillstånd jämlikt 16 § 4 mom. till avsalu tillverkar maltdricka, straffes med böter från och med tvåhundra till och med tvåtusen kronor.

Ansvar för olovlig tillverkning av vissa malt-drycker i skattepliktigt bryggeri.

48 §.

1. Har i *skattefritt bryggeri* tillverkats maltdryck, som icke är att hänföra till första klassen, och äro omständigheterna sådana, att det måste antagas, att den olovliga tillverkningen skett avsiktligt, straffes tillverkaren med böter från och med tvåhundra till och med tvåtusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

Ansvar för olovlig tillverkning av vissa malt-drycker i skattefritt bryggeri.

Föreligga icke dylika omständigheter, men har tillverkaren gjort sig skyldig till uppenbar vårdslöshet, straffes med böter från och med femtio till och med femhundra kronor.

2. Överstiger i maltdryck, som tillverkats i skattefritt bryggeri, alkoholhalten två viktprocent, eller befinnes, att extrakthalten hos den stamvört, med vilken drycken är inbryggd, överstigit sex och fyra tiondels procent utan att drycken undergått sådan särskild behandling, som i 2 § 1 mom. sägs, eller tio och en halv procent, då dylik behandling ägt rum, vare tillverkaren, ändå att de här ovan i 1 mom. angivna förutsättningarna icke äro för handen, underkastad ansvar enligt vad i 1 mom. första stycket är stadgat.

3. Befinnes — — — femtio kronor.

4. Den, som i skattefritt bryggeri utan tillstånd jämlikt 36 § 3 mom. tillverkar maltdricka, är underkastad ansvar, som här ovan i 3 mom. första stycket sägs.

5. Den, som dömes till ansvar enligt 1 eller 2 mom., gälde ock, på sätt i 43 § sägs, den skatt, han undandragit statsverket.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1928.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas här nedan, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottet har jämväl överlämnats en i anledning av nämnda proposition väckt motion nr 414 inom andra kammaren av herr *Forssell*, däri hemställts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 36».

Vidare hava till utskottet överlämnats två likalydande, ävenledes i anledning av propositionen väckta motioner nr 242 i första kammaren av herr *Georg Dahl* och nr 417 i andra kammaren av herr *Anderson* i Linköping, i vilka hemställts, »att riksdagen, för den händelse riksdagen skulle i huvudsak bifalla propositionen nr 36, ville besluta, att 37 § 2 mom. i förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skall erhålla följande lydelse:

37 §.

2. I skattefritt bryggeri må vid tillverkning ej användas sackarin eller liknande sötämne, och må dylikt ämne ej finnas i bryggeriet eller därtill hörande lägenheter. Ej heller må för tillverkning av maltdricka användas andra ämnen än torkat, rostat eller bränt kornmalt, humle, jäst och vatten samt under de villkor, kontrollstyrelsen föreskriver, sockerkulör.»

Vidkommande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Enligt förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker indelas maltdryckerna för närvarande i följande klasser, nämligen:

första klassen, omfattande maltdrycker, som ej innehålla mer än 1.8 viktprocent alkohol och vilkas stamvörtstyrka icke överstiger 6 procent, ävensom sådana alkoholfria maltdrycker, vilkas stamvörtstyrka överstiger 6 men icke 10.5 procent;

andra klassen, omfattande maltdrycker, som icke äro hänförliga till första klassen och vilka ej innehålla mer än 3.2 viktprocent alkohol samt vilkas stamvörtstyrka icke överstiger 10.5 procent; samt

tredje klassen, omfattande alla till första eller andra klassen icke hänförliga maltdrycker.

Frihet från maltskatt åtnjutes allenast för *svagdricka*, varmed förstås varje maltdryck, som är hänförlig till första klassen och vars stamvörtstyrka icke överstiger 6 procent. Belagda med maltskatt äro alltså *dels* alkoholfria maltdrycker av första klassen med stamvörtstyrka över 6 procent men ej över 10.5 procent, *dels* maltdrycker av andra och tredje klassen. I försäljningsavseende äro maltdrycker av andra klassen underkastade bestämmelserna i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, under det att maltdryckerna av första klassen intaga en friare ställning enligt bestämmelserna i förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

*Gällande
klassindelning
av malt-
drycker.*

Maltdrycker av tredje klassen (exportöl) få tillverkas för avsalu allenast för utförsel ur riket samt för vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål. Med bortseende från exportölet, som sålunda är underkastat förbud mot försäljning till allmänheten, samt från de helt alkoholfria maltdryckerna av första klassen, vilka förekomma i ytterst ringa omfattning under namn av maltkraft och dylikt, åtskiljas sålunda de svagare och de starkare maltdryckerna ej endast av en alkoholgräns utan även av en extraktgräns på så sätt, att maltdrycker, som innehålla en aldrig så obetydlig mängd alkohol, men vilkas stamvörtstyrka överstiger 6 procent, äro underkastade beskattning samt falla under de strängare försäljningsbestämmelser, som innefattas i förordningen angående försäljning av pilsnerdrieka.

Maltdryckernas klassificering genom en kombinerad alkohol- och extraktgräns leder alltså till att maltdrycker, vilkas alkoholhalt i och för sig icke påkallar särskilda försäljningsföreskrifter, på grund av sin extrakthalt i försäljningshänseende jämföras med maltdrycker av högre alkoholhalt. En maltdryck med en stamvörtstyrka av exempelvis 9 procent tillhör andra klassen och är med hänsyn till sin tillverkning och försäljning jämförd med pilsnerdrieka, även om alkoholstyrkan ligger under den för svagdricka härutinnan bestämda gränsen. De nuvarande lagbestämmelserna hava därför ansetts försvåra avsättningen och konkurrensmöjligheten för extraktrika maltdrycker med en garanterat låg alkoholhalt. Genom tillkomsten av bestämmelserna för klassificeringen hava svagdricksbryggerierna satts ur stånd att fortsätta tillverkningen av maltstarkare drycker, och de skattepliktiga bryggerierna hava ansett det icke vara lönande att tillverka dylika drycker, som i försäljningsavseende äro underkastade samma villkor som pilsnerdriekat eller tidigare ölet.

Bestämmelserna om särskiljandet av maltdryckerna genom den kombinerade alkohol- och extraktgränsen hava emellertid tillkommit först efter ett kraftigt motstånd från de organiserade nykterhetsvännernas sida. Redan tidigt hade man insett de konsekvenser, som en extraktgräns komme att föra med sig beträffande de maltstarkare dryckerna. I reservationer till det av 1898 års maltdryckskommitté den 23 maj 1900 avlätna betänkandet angående revision av då gällande stadganden rörande försäljning av vin och öl framhölls sålunda med skärpa, att allenast alkoholhalten borde ligga till grund för särskiljande av starkare och svagare maltdrycker, varigenom en friare ställning i försäljningsavseende kunde beredas de extraktrika maltdryckerna. Liknande synpunkter framkommo även inom 1902 års maltskattekommitté, som hade att avgiva förslag om lämpligaste sättet för anordnande av en maltdrycksbeskattning. Majoriteten inom kommittén tillstyrkte likväl införande av en kombinerad alkohol- och extraktgräns, vilket förslag Kungl. Maj:t även upptog i den för 1903 års riksdag framlagda propositionen an-

Frågans tidigare behandling.

gående förordning om tillverkning och beskattning av maltdrycker. I samband med frågans behandling i riksdagen framfördes kraven på skattefrihet för de alkoholsvaga extraktrika maltdryckerna genom en i andra kammaren väckt motion, undertecknad av 72 ledamöter, vilken dock icke vann riksdagens bifall.

Efter att hava varit föremål för behandling i samband med det förslag till ny rusdryckslagstiftning, som år 1914 avgavs av nykterhetskommittén, upptogs frågan ånyo av 1920 års maltdryckssakkunniga, vilka i sitt den 17 december 1921 avgivna betänkande med förslag till ny förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m. föreslogo extraktgränsens borttagande i försäljningsavseende samt bestämmande allenast av en alkoholgräns, för maltdrycker av första klassen $2\frac{1}{4}$ volymprocent och för maltdrycker av andra klassen 3.6 volymprocent. I tillverkningsavseende skulle särskilda extraktgränser fastställas för de då förekommande huvudtyperna av maltdrycker, nämligen svagdricka, pilsnerdricka och öl, men däremot icke för två nya maltdryckstyper, *maltdricka*, tillhörande första klassen, samt *maltöl*, tillhörande andra klassen. För dessa båda slag av maltdrycker skulle gälla allenast alkoholgränser men däremot icke någon begränsning av stamvörtstyrkan. Tillverkning av maltdricka och maltöl skulle endast få äga rum i sådana skattepliktiga bryggerier, som därtill erhållit tillstånd av kontrollstyrelsen. I dylikt bryggeri skulle maltdrycken underkastas sådan särskild behandling, att dryckens alkoholhalt icke kunde komma att överstiga den för vederbörande klass fastställda. För detta ändamål borde såsom villkor för rätt till dylik tillverkning i första hand uppställas kravet på en modern pasteuriseringsanläggning i väl fungerande skick, ehuruval de sakkunniga förutsatte, att även annat förfaringssätt för alkoholhaltens begränsning kunde tänkas ifrågakomma.

Kontrollstyrelsen avstyrkte i utlåtande den 17 oktober 1922 de sakkunnigas förslag och åberopade som skäl mot införande av bestämmelser om tillverkning av maltdricka och maltöl huvudsakligen, att det icke mötte större svårigheter att av extraktrika, icke slutförjästa maltdrycker genom tillsättning av jäst bereda en alkoholstark maltdryck, vilket kunde medföra betydande olägenheter ur nykterhetssynpunkt.

Frågans behandling vid 1923 års riksdag.

Genom proposition nr 131 till 1923 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till ny maltdryckstillverkningsförordning, därvid Kungl. Maj:t lämnade 1920 års maltdryckssakkunnigas förslag om införande av bestämmelser rörande tillverkning av maltdricka och maltöl åsido. Föredragande departementschefen ansåg sig i likhet med kontrollstyrelsen icke kunna förorda det av de sakkunniga föreslagna systemet att slopa den s. k. extraktgränsen för att därigenom bereda möjlighet till tillverkning av dessa drycker. Riskens för att dessa drycker skulle missbrukas genom ökning av alkoholhalten, åstadkommen medelst efterjäsning, kunde nämligen icke lämnas ur räkningen. Å andra sidan vore det knappast att förvänta, att dylika drycker

skulle bliva föremål för någon allmänare efterfrågan — utom möjligen för att sålunda missbrukas.

I likalydande motioner nr 200 i första kammaren och nr 280 i andra kammaren hemställdes om vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag. Förutom bibehållande av den övre alkoholgränsen vid 3.6 volymprocent för maltdryck av andra klassen påyrkades *dels* att medgivande måtte lämnas för tillverkning av maltdrycker, innehållande högst $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol men inbryggda med en stamvört, vilkens extrakthalt även kunde överstiga 6 procent, *dels* att för tillverkning av sistnämnda slags maltdrycker (malt-dricka) skattefrihet medgäves, *dels ock* att dylik tillverkningsrätt tillerkändes varje bryggeri — och således även skattefritt sådant — som av kontrollstyrelsen prövades vara utrustat med erforderliga tekniska och andra resurser.

I sitt i anledning av nämnda proposition och motioner avgivna betänkande nr 38 hemställde bevillningsutskottet, bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida och under vilka förutsättningar medgivande kunde i lagstiftningen lämnas att jämväl i för närvarande skattefria bryggerier tillverka maltdrycker, vilka ägde en högsta extrakthalt, motsvarande den för maltdrycker av andra klassen fastställda, och en högsta alkoholhalt, lika med den för maltdrycker av första klassen gällande, och vilka i försäljningshänseende kunde likställas med maltdrycker av sistnämnda klass, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen framginge.

Till motivering för denna hemställan anförde bevillningsutskottet följande: Enligt utskottets förmenande talade starka skäl för att möjlighet bereddes till lättare erhållande av sådana maltstarka men alkoholsvaga drycker, som i motionerna avsåges. Sant vore visserligen, att redan enligt gällande lagstiftning, liksom jämlikt den i propositionen föreslagna, tillverkning av dylika drycker kunde förekomma i de skattepliktiga bryggerierna. Men dessa drycker bleve hänförliga till klass II och sålunda underkastade strängare försäljningsbestämmelser än svagdricka, varjämte de blevo föremål för beskattning. Särskilt den första av dessa båda omständigheter skulle enligt utskottets mening hava kraftigt bidragit till att konsumtionen i vårt land av dylika drycker varit endast obetydlig. Emellertid vore det en allmän önskan bland de organiserade nykterhetsvännerna, att ifrågavarande slags drycker kunde tillhandahållas under sådana former, att de bleve för dem tillgängliga. Det vore även ur allmän synpunkt ett tydligt nykterhetsintresse, att de, som så önskade, ägde tillgång till en maltdryck, mera välsmakande än det nuvarande svagdrickat, men alkoholsvagare än pilsnerdricka. Vid tillmötesgående av motionärernas önskemål kunde emellertid vissa svårigheter uppstå såväl beträffande tillverkningskontrollen som i fråga om skattesystemet, vilka svårigheter bland annat sammanhängde därmed, att det av olika skäl icke vore lämpligt eller ens möjligt att inskränka rätten att tillverka ifrågavarande drycker till de bryggerier, som ägde tillverka maltdrycker av andra klassen. Kontrollstyrelsen hade ur dylika

synpunkter uttalat en uppfattning, som utmynnade i ett avstyrkande. Oaktat det intresse, utskottet hyste för en lösning av frågan, ansåge sig icke heller utskottet i det läge, vari densamma nu befunno sig, kunna tillstyrka motionärernas förslag. Enligt utskottets förmenande vore emellertid frågan av den betydelse, att den borde göras till föremål för grundligare undersökning än hittills skett. Utskottet ansåge därför, att riksdagen borde i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och under vilka förutsättningar medgivande måtte kunna i lagstiftningen lämnas att, jämväl i för närvarande skattefria bryggerier, tillverka maldrycker, vilka ägde en högsta extrakthalt, motsvarande den för maldrycker av andra klassen fastställda, och en högsta alkoholhalt, lika med den för maldrycker av första klassen gällande, och vilka i försäljningshänseende kunde likställas med maldrycker av sistnämnda klass. Under utredningsarbetet borde tydligen undersökas, icke blott huruvida och under vilka former tillverkningen av dylika drycker borde göras fri från skatt, utan även huruvida dryckerna borde få tillverkas vid alla bryggerier eller endast vid sådana, som erhållit tillstånd till tillverkning därav, och huru under de olika förutsättningarna erforderlig kontroll skulle med minsta kostnad kunna åvägbringas.

I enlighet med bevillningsutskottets hemställan anhöll riksdagen i skrivelse den 15 maj 1923, nr 173, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning av frågan.

Kontrollstyrelsen.

Sedan Kungl. Maj:t genom remiss den 21 juni 1924 anbefallt kontrollstyrelsen att verkställa den utredning, varom riksdagen anhållit, samt inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, avgav kontrollstyrelsen den 3 augusti 1927 utlåtande i ärendet. Med detta utlåtande avlämnade kontrollstyrelsen förslag till förordning om ändring i vissa delar i förordningen angående tillverkning och beskattning av maldrycker, vilket förslag i huvudsak överensstämmer med det med propositionen framlagda.

Propositionen.

Enligt föreliggande proposition hänföres till maldryck av första klassen, förutom svagdricka och vört, maldricka, omfattande sådana maldrycker, som ej innehålla mer än 1.8 viktprocent alkohol och äga en högsta extrakthalt av 10.5 procent samt vid tillverkningen undergått sådan särskild behandling, att alkoholhalten i drycken icke kan överstiga den för maldryck av första klassen fastställda gränsen av 1.8 viktprocent. Härigenom skulle maldricka bliwa fritt från maltskatt och försäljningen av detsamma bleve icke underkastad strängare bestämmelser än de för svagdricka gällande. Tillverkning av maldricka skulle få äga rum såväl i skattepliktigt som skattefritt bryggeri, dock först efter särskilt tillstånd av kontrollstyrelsen. Därest vid upprepade tillfällen alkoholhalten hos maldricka, som tillverkats vid visst bryggeri, befundes överstiga den fastställda alkoholgränsen eller det eljest vore uppenbart, att de av tillverkaren vid-

tagna anordningarna till förhindrande av alkoholhaltens ökning icke vore betryggande, skulle kontrollstyrelsen äga återkalla det tillverkaren meddelade tillståndet. Den metod för avbrytande av alkoholbildningen i maltdrinkat, som närmast ansetts böra ifrågakomma, är pasteurisering av maldrycken. Detta förfarande innebär, att den färdiga buteljerade maldrycken uppvärms till tillräckligt hög temperatur — omkring 60 grader — varigenom jästcellerna dödas och jäsningen sålunda omöjliggöres. För pasteurisering av maldrycker finnas särskilda apparater, i vilka maldrycksflaskorna nedsänkas i vattenbad antingen stående i bryggeriets korgar eller öck direkt å särskilt anbragt galler. Genom särskilda åtgärder förhindras korkarna att pressas ur buteljerna under pasteuriseringen. För densamma beräknas i allmänhet en tid av 3 timmar, varunder maldrycken uppvärms successivt under omkring 60 minuter, står under maximaltemperatur i omkring 50 minuter och avkyles under omkring 60 minuter. Kostnaderna vid pasteurisering bestå — förutom för själva pasteuriseringsanläggningen, som för ett mindre bryggeri torde uppgå till omkring 3,000 kronor — dels i utgiften för ånga till vattnets uppvärmning, dels i arbetskostnad och dels i förluster genom kross, varmed är att räkna i jämförelsevis stor omfattning. Räknat för halvbutelj, torde kostnaden för pasteurisering kunna uppskattas till omkring 1½ öre.

Departementschefen har i sitt ovannämnda yttrande till statsrådsprotokollet till stöd för förslaget anført bland annat följande. Särskilt från nykterhetsintresserat håll hade starka krav gjort sig gällande, att åtgärder i lagstiftningshänseende måtte vidtagas i syfte att underlätta tillverkning och försäljning av extraktrika men alkoholsvaga maldrycker. Häremot hade anförts att, enligt vad åtskilliga omständigheter gäve vid handen, dylika drycker icke skulle i särskild grad tilltala allmänhetens smak och därför sannolikt röna allenast ringa avsättning. Att av denna anledning lägga hinder i vägen för tillverkning av sådana drycker syntes icke vara befogat. Av avgörande betydelse för denna fråga syntes vara, huruvida det vore att förvänta, att olägenheter ur nykterhetssynpunkt kunde uppstå genom ett tillmötesgående av omförmälda önskemål. Med den av riksdagen angivna begränsningen, att dessa dryckers stamvörtstyrka icke skulle få överstiga 10.5 procent, samt under förutsättning att vid tillverkningen användes en effektiv metod till förhindrande av att alkoholhalten hos drycken överstege den för maldrycker av första klassen fastställda gränsen, syntes några olägenheter av antydd art icke vara att befara. I sistnämnda avseende finge utredningen anses giva vid handen, att en på nöjaktigt sätt verkställd pasteurisering av maldrycken vore en tillräckligt betryggande metod för avbrytande av alkoholbildningen i maldrycken. Under sådana förhållanden ansåge departementschefen, lika med kontrollstyrelsen, att förefintliga hinder i lagstiftningen för en mera allmän tillverkning och försäljning av alkoholsvaga extraktrika maldrycker borde undanröjas, och biträdde han alltså styrelsens för-

*Departements-
chefen.*

slag i denna del. Andra metoder för jäsningens avbrytande i maldrycken än pasteuriseringsförfarandet hade tidigare såsom otillfredsställande ansetts böra lämnas ur räkningen. Då det emellertid vore möjligt, att framdeles nya tillförlitliga metoder kunde uppkomma, ansåge departementschefen i likhet med kontrollstyrelsen, att tillverkningen icke i själva förordningen uttryckligen borde göras beroende av att pasteuriseringsmetoden användes, utan att det borde få ankomma på kontrollstyrelsen att för varje bryggeri pröva, huruvida de av tillverkaren avsedda metoderna för förhindrande av alkoholgränsens överskridande kunde anses betryggande.

Vidare ansåge departementschefen i likhet med kontrollstyrelsen, att frihet från maltskatt för dessa maldrycker vore örforderlig, därest de överhuvud skulle kunna erhålla en mera allmän avsättning. Att så vore förhållandet framginge redan därav, att om maltskatt skulle uttagas, dessa drycker skulle draga en högre tillverkningskostnad och därmed också betinga högre försäljningspris än maldrycker av andra klassen. Ur fiskalisk synpunkt skulle en dylik skattebefrielse i varje fall icke äga nämnvärd betydelse.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet delar den av 1923 års bevillningssutskott och riksdag uttalade uppfattningen, att starka skäl tala för att möjlighet beredes till lättare erhållande av en maltstark men alkoholsvag maldryck. Såsom det väsentliga hindret för att i beskattnings- och försäljningshänseende jämställa en dylik dryck med svagdricka har framhållits den möjlighet till efterjäsning, som skulle föreligga i fråga om icke slutförjässta drycker av hög extrakthalt och som kunde medföra olägenheter ur nykterhetssynpunkt. I den av herr Forssell väckta motionen har uppgivits, att det icke funnes någon säkerhet för att icke alkoholhalten i maldrickat skulle kunna höjas till dubbelt och flerdubbelt mot den för maldrycker av andra klassen medgivna. En med tillräcklig omsorg utförd pasteurisering torde emellertid för maldrickats vidkommande innebära en betryggande anordning för jäsningens avbrytande, så att icke alkoholhalten stegras över den för svagdricka bestämda gränsen. Med den begränsning av stamvörtstyrkan, som i propositionen föreslagits, torde, även om efterjäsning skulle tänkas kunna förekomma, dryckens alkoholhalt därigenom icke kunna uppbringas över den för maldryck av andra klassen fastställda alkoholgränsen. Härutinnan har kontrollstyrelsen i sitt ovannämnda utlåtande anført, att den alkoholhalt, som medelst efterjäsning av en pasteuriserad maldryck av 10.5 procent stamvörtstyrka kunde ernås i drycken, knappast skulle uppgå till 3 viktprocent och i varje fall icke överstiga 3.2 viktprocent -- vilken alkoholhalt i allmänhet motsvarar nyssnämnda stamvörtstyrka -- ävensom att den dryck, som därvid erhöles, med säkerhet icke bleve särskilt smaklig. Utvägen att genom efterjäsning av maldricka bereda sig tillgång till en dryck, som icke vore alkoholstarkare än den i allmänna marknaden tillgängliga maldrycken av andra klassen, synes därför icke böra tillmätas betydelse ur nykterhetssynpunkt.

I de av herrar Georg Dahl och Anderson i Linköping väckta motionerna har uppgivits att, därest maltet vid mäskeberedningen till någon del ersattes med socker, extrakten skulle komma att innehålla lägre kvantitet ojäsnar extrakt men högre kvantitet lättförsäsnar socker, vilket vid efterjäsnar skulle kunna medföra, att alkoholhalten uppbringades avsevärt öfver 3.2 viktprocent.

Enligt ett för utskottet tillgängligt, av förste byråingenjören i kontrollstyrelsen, öfveringenjören E. J. Envall afgivet yttrande skulle användning av socker i de skattefria bryggerierna hittills förekommit i allenast måttlig omfattning och i allmänhet icke öfverstigit 10 procent av malmängden, och anledning finnes icke till antagande, att tillverkare i skattefritt bryggeri, sedan tillstånd medgivits att tillverka maldricka, skulle öfvergå att i ökad omfattning använda socker. Enligt öfveringenjören Envalls mening vore det tvärtom naturligt och med tillverkarens intresse förenligt, att denne vid tillverkning av maldricka inskränkte användningen av det i jämförelse med maltet dyrare sockret, eftersom det i den pasteuriserade maldrycken icke bortjäsas extraktet i sig själv förlänade drycken en sötaktig smak, som komme att göra användning av socker mindre behöfelig. Även om socker tillsattes i så stor mängd som 10 procent av malmängden, skulle alkoholstyrkan genom efterjäsnar icke kunna uppdrivas till mer än obetydligt öfver den för maldryck av andra klassen medgivna. Under sådana förhållanden och särskilt med utgångspunkt från det oeftergivliga villkoret, att maldricka skulle i bryggeriet underkastas särskild åtgärd för jäsnarens avbrytande, ansåge öfveringenjören Envall det icke rimligen kunna göras gällande, att den för de skattefria bryggerierna lämnade möjligheten att vid tillverkningen använda socker eller sirap skulle kunna innebära någon olägenhet ur nykterhetssynpunkt eller eljest annat än i rena undantagsfall, som saknade praktisk betydelse, kunna medföra ett överskridande av den för maldryck av andra klassen bestämda högsta alkoholhalten. Härtill komme, att det ur kontrollsynpunkt skulle möta högst avsevärda svårigheter att anordna en tillförlitlig kontroll öfver att socker eller sirap, som fortfarande skulle få användas vid tillverkning av svagdricka, icke tillsattes vid tillverkning av maldricka.

På nu anförda skäl har utskottet saknat anledning biträda sistnämnda motionärens yrkande om förbud mot användning i skattefritt bryggeri av socker och sirap vid tillverkning av maldricka. Det torde vidare böra framhållas att, därest tillverkare, i avsikt att möjliggöra alkoholhaltens uppbringande vid efterjäsnar, använder socker eller sirap i större myckenhet än som för tillverkningens behöriga bedrivande är erforderligt, han uppenbarligen riskerar att kontrollstyrelsen återkallar honom lämnat tillstånd att tillverka maldricka.

På grund av vad sålunda anförts och då propositionen icke heller i övrigt lämnat utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 36, i vad densamma hänvisats till bevillningsutskottet, samt med avslag å motionerna I: 242 av herr Georg Dahl, II: 414 av herr Forssell och II: 417 av herr Anderson i Linköping, antaga ovan införda förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Stockholm den 28 februari 1928.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Bärge, Örne, Bergman, Boman, K. Oscar Ericson i Obergå, Björnsson, Leander, Månsson i Furuvik, Jönsson i Boå, Johansson i Arkösund, Bengtsson i Kullen, Olsson i Golvasta, Nylander, Wahlmark, Lithander, Olsson i Gävle, Ericson i Boxholm, Ljunggren och Andersson i Katrineholm.